

INTEGRARE ÎN PROGRAMELE UNIUNII EUROPENE

CONTRIBUȚIA PROGRAMULUI „TB/SIDA”, FINANȚAT DE CĂTRE FONDUL GLOBAL DE COMBATERE A SIDA, TUBERCULOZEI ȘI MALARIEI ȘI BANCA MONDIALĂ LA REALIZAREA PROGRAMULUI NAȚIONAL DE CONTROL AL TUBERCULOZEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Victor Burinschi, dr. în medicină **Dumitru Latîcevschi**, **Laurențiu Ionesii**,
Nicolae Ivanov, **Victor Volovei**, Unitatea de Coordonare, Implementare și Monitorizare
a Programului „TB/SIDA”

Recesiunea situației epidemice a tuberculozei în lume, cauzată de o multitudine de factori, a necesitat atragerea unor surse financiare importante pentru realizarea activităților antituberculoase. În țările cu o economie în tranziție, realizarea Programelor de control al tuberculozei doar cu resursele proprii, fără atragerea unor investiții externe, nu este posibilă.

În Republica Moldova, în perioada anilor 1990 – 2004, incidența globală a tuberculozei s-a dublat, iar mortalitatea prin tuberculoză s-a majorat aproape de patru ori. Această situație a fost cauzată de criza socioeconomică, de imposibilitatea menținerii și finanțării fostului sistem de organizare a activităților de control al tuberculozei, care s-a dovedit a fi ineficient, de lipsa medicamentelor antituberculoase în perioada anilor 1997 – 2000, de migrația populației, starea de lucruri privind tuberculoza în instituțiile penitenciare din republică.

În anii 2001 – 2005 activitățile de diagnosticare și tratament al tuberculozei s-au desfășurat conform Programului Național de control al tuberculozei în Republica Moldova pentru anii 2001 - 2005.

Realizarea multor prevederi ale acestui Program a fost posibilă doar prin colaborarea dintre Guvernul Republicii Moldova și donatorii externi (Fondul Global de Combateră a SIDA, Tuberculozei și Malariei, Banca Mondială, Organizația Mondială a Sănătății, Caritas Luxembourg, Agenția Statelor Unite de Dezvoltare Internațională, Alianța Internațională Americană pentru Sănătate, Societatea Olandeză de Luptă cu Tuberculoza).

Programul „TB/SIDA”, finanțat din sursele granturilor Fondului Global de Combateră a SIDA, Tuberculozei și Malariei și ale Băncii Mondiale, are drept obiectiv susținerea Programului Național de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA și al infecțiilor cu transmitere sexuală și a Programului Național de control al tuberculozei.

Unitatea de Coordonare, Implementare și Monitorizare a Programului „TB/SIDA” a gestionat activitățile în conformitate cu Aplicația prezentată Fondului Global de Combateră a SIDA, Tuberculozei și Malariei de către Republica Moldova și planurile de activitate elaborate de către grupurile tehnice de lucru ale Consiliului Național de Coordonare a programelor naționale de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, infecțiilor cu transmitere sexuală și de control al tuberculozei și de beneficiarii programului.

La capitolul „Tuberculoza” în perioada mai 2003–mai 2005 s-au efectuat următoarele:

1. Fortificarea capacității laboratoarelor în diagnosticul tuberculozei:
 - 1.1. Diagnosticul bacteriologic (microscopic și cultural):
 - 1.1.1. au fost echipate 40 de centre de microscopie a sputei de pe lângă cabinetele de ftiziopneumologie raionale/municipale cu microscopie binoculară „Leica”;
 - 1.1.2. au fost livrate consumabile și reactivi de laborator pentru efectuarea frotiurilor la BAAR (în

- două tranșe: aprilie - mai 2003 și februarie 2005) pentru toate cele 57 centre de microscopie din sectoarele civil și penitenciar, de asemenea din raioanele de est ale republicii;
- 1.1.3. s-a înzestrat Laboratorul Național de Referință în bacteriologia tuberculozei și laboratoarele de referință din Bălți, Vorniceni și Bender cu echipament destinat procesării culturilor, protecției personalului, dezinfectării, stocare, și s-au livrat consumabile și reactivi pentru realizarea examenului cultural și a sensibilității la preparatele antituberculoase a MBT;
 - 1.1.4. s-a dotat Laboratorul Național de Referință în bacteriologia tuberculozei al IMSP Institutul de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc” cu echipament pentru detecția rapidă a MBT prin metoda culturală și realizarea testelor de sensibilitate la preparatele antituberculoase;
 - 1.1.5. au fost procurate trei unități de transport pentru Laboratorul Național de Referință în bacteriologia tuberculozei și laboratoarele de referință din Bălți, Vorniceni pentru transportarea sputei din raioanele arondate în vederea efectuării examenelor culturale și a testărilor la sensibilitate față de preparatele antituberculoase;
 - 1.1.6. a fost angajat un consultant extern, care a evaluat situația existentă și a recomandat un sistem de control al calității pentru serviciul de bacteriologie a tuberculozei.
- 1.2. Diagnosticului radiologic:
 - 1.2.1. au fost procurate și livrate pelicula radiologică și reactivii pentru efectuarea examenului radiologic al persoanelor cu suspecție la tuberculoză și al bolnavilor aflați sub tratament antituberculos (în două tranșe: iunie 2003 și septembrie 2005 pentru sectoarele civil și penitenciar, de asemenea din raioanele de est ale republicii);
 - 1.2.2. au fost achiziționate 6 aparate radiologice pentru serviciul ftiziopneumologic: un complex radiologic multifuncțional pentru IMSP Institutul de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc” și 5 aparate pentru efectuarea examenului radiologic, dintre care două pentru sistemul penitenciar.
 2. Tratatamentul tuberculozei:
 - 2.1. Tratatamentul tuberculozei multirezistente:
 - 2.1.1. a fost angajat un expert extern, care a asistat echipa națională la pregătirea Aplicației pentru Comitetul de Lumină Verde al Organizației Mondiale a Sănătății în vederea realizării unui Proiect DOTS-Plus pentru tratamentul bolnavilor cu forme de tuberculoză multirezistentă;
 - 2.1.2. a fost achitat costul primei tranșe de medicamente antituberculoase de linia II pentru Agenția Internațională Farmaceutică (Olanda), în conformitate cu Aplicația remisă către Comitetul de Lumină Verde;
 - 2.1.3. a fost anunțat tenderul în vederea procurării medicamentelor simptomatice, necesare tratamentului adițional în cadrul medicației cu preparatele antituberculoase de rezervă, în conformitate cu cerințele înaintate de către IMSP Institutul de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc”.
 - 2.2. Tratatamentul tuberculozei clasice:
 - 2.2.1. a fost procurat de la Agenția Internațională Farmaceutică (Olanda) stocul de medicamente antituberculoase (pirazinamidă și streptomycină) de urgență, în conformitate cu cerințele înaintate de către IMSP Institutul de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc”;
 - 2.2.2. a fost comandat la „Global TB Drug Facility” stocul de bază de medicamente antituberculoase de linia I;
 - 2.2.3. a fost acordată, prin intermediul Societății „Crucea Roșie” Moldova, asistența socială bolnavilor de tuberculoză aflați sub tratament antituberculos în faza de continuare după strategia DOTS, sub formă de pachete cu alimente și materiale igienice. Au beneficiat de ajutor 4 551 de bolnavi, cărora li s-au repartizat: 27 056 de pachete cu alimente și 11 882 de pachete cu materiale igienice.
 3. Instruirea personalului medical:
 - 3.1. a fost finanțată organizarea cursurilor de reinstuire în DOTS pentru medicii ftiziopneumologi și personalul de laborator al centrelor de microscopie și al laboratoarelor de referință în bacteriologia tuberculozei de către IMSP Institutul de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc”.

Către 30 iunie 2005 au fost pregătite 212 persoane (135 – medici ftiziopneumologi și 77 – personal de laborator).

4. Supraveghere, Monitorizare și Evaluare Programatică:
 - 4.1. a fost procurat un autovehicul pentru realizarea activităților de monitorizare și evaluare a IMSP Institutul de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc” în teritorii;
 - 4.2. au fost efectuate vizite de monitorizare în teritorii de către reprezentanții IMSP Institutul de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc”;
 - 4.3. au fost editate formulare și registre standarde de evidență a cazurilor de tuberculoză;
 - 4.4. a fost procurat echipamentul de oficiu și consumabilele de birou pentru Secția de monitorizare și evaluare a implementării strategiei DOTS a IMSP Institutul de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc”.
5. Fortificarea Politicii Naționale în controlul tuberculozei:
 - 5.1. a fost angajat un consultant extern, care a evaluat Programul Național de control al tuberculozei și a elaborat recomandări de perfecționare a acestuia;
 - 5.2. a fost susținută financiar organizarea a două conferințe: națională și regională, a ONG – urilor „Rolul societății civile în prevenția HIV/SIDA și controlul tuberculozei”, în decembrie 2004 și aprilie 2005;
 - 5.3. a fost susținută financiar elaborarea Proiectului „Programului Național de profilaxie și control al tuberculozei în Republica Moldova pentru anii 2006 – 2010” și consultarea societății civile referitor la acest Proiect;
 - 5.4. a fost susținută organizarea concursului pentru lucrătorii mass-media, care reflectă activitățile de control al tuberculozei.

Pe parcursul perioadei nominalizate, în vederea realizării activităților sus-menționate, au fost folosiți **2393203.00** \$ SUA, după cum urmează:

Nr.	Activitatea	Suma
1.	Fortificarea capacității laboratoarelor în diagnosticul tuberculozei	1758716.00
2.	Tratamentul tuberculozei	506995.00
3.	Instruirea personalului medical	10000.00
4.	Supraveghere, monitorizare și evaluare programatică	72529.00
5.	Fortificarea Politicii Naționale în controlul tuberculozei	4963.00
	În total	2393203.00

După aprobarea finanțării fazei a doua a Programului pentru perioada iunie 2005 – mai 2008, se preconizează finanțarea următoarelor activități:

1. Tratamentul tuberculozei și al tuberculozei multirezistente.
2. Fortificarea capacității laboratoarelor în diagnosticul tuberculozei.
3. Instruirea personalului medical (medici ftiziopneumologi).
4. Asistența socială a pacienților cu tuberculoză multirezistentă, care vor beneficia de tratament în cadrul Proiectului DOTS – Plus.
5. Monitorizarea și evaluarea Programului.

În scopul îndeplinirii acestor activități au fost alocați **249500.00** \$ SUA.

Experiența Republicii Moldova de realizare a Programului Național de control al tuberculozei în Republica Moldova pentru anii 2001 – 2005 a demonstrat că fără atragerea donatorilor în activitățile antituberculoase nu pot fi obținute rezultatele preconizate, totodată este necesară coordonarea activităților structurilor de stat, donatorilor și ale ONG – urilor pentru a exclude dublarea lor și folosirea eficientă a mijloacelor în conformitate cu scopurile stabilite de către stat.